

OVQAT HAZM QILISH A'ZOLARI KASALLIKLARIDA
HAMSHIRALIK ISHI

Isaqova Nigoraxon

O'zbekiston Respublikasi Andijon viloyati
Qo'rg'ontepa Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat
salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada zamonaviy hamshira tomonidan terapevtik muolajalarni bajarish usullarini o'rgatish, tibbiy asboblarni bilan ishlashda texnika hafvsizligi qoidalariga amal qilishni, bemor muammolarini aniqlay olishda yordam ko'rsatish to'grisida to'htalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Oshqozon, ichak, zond, jigar, qon ketishi, muolaja, duodenal zondlash.

Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarini ob'yektiv tekshirish usullari (ko'rik, paypaslash, perkussiya, auskultatsiya) qizilo'ngach kasalliklarini tashhishlashda nisbatan katta ahamiyatga ega emas. Qizilo'ngach o'smalari yoki chandiqlari oqibatida kelib chiqqan strikturalarda bemorlar umumiy ko'rigida tana vaznini sezilarli yo'qotilganligini (kaxeksiyagacha), ba'zan suvsizlanish, vitamin yetishmovchiligiga xos belgilarni kuzatish mumkin. Kardiya axialaziyasida hamda qizilo'ngach o'smalarida uning teshigini yopilishi oqibatida perkussiyada Traube bo'shlig'ini yo'qolgani aniqlanadi. Qizilo'ngachni ob'yektiv tekshirish imkoniyatlari kamroq bo'lganligi sababli uning kasalliklarini va shikastlanishlarini tashhishlashda turli asbobiy tekshirish usullari katta amaliy ahamiyatga ega. Unda rentgen, endoskopik, morfologik, ezofagotonokimografik va qator boshqa tekshirish usullaridan keng foydalaniladi.

**O'QUV MASHG'ULOTINING O'QITISH
TEXNOLOGIYASI MODELI**

Mashg'ulot vaqti -4 soat	O'quvchilar soni: 16 nafar
Mashg'ulot turi:	Amaliy:o'quv amaliyoti
O'quv mashg'ulot rejası:	<p>- Duodenal zondlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlashni va unda qatnashish.</p> <p>-Bemorlarda zondsiz tyubaj o'tkazish.</p> <p>-Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar(me'da, ichakdan qon ketish, jigar komasi, o't sanchig'i)da bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatish.</p>
O'quv mashg'ulotining maqsadi: Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini shakllantirish.	
O'qitish natijasi:	<p>Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarida bemorlarni muolaja hamda tekshiruvlarga tayyorlashni , shoshilinch yordam ko'rsatishni o'rganadilar</p>
Pedagogik vazifalar: <p>- Duodenal zondlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlashni bajarib o'rgatadi.</p> <p>-Bemorlarda zondsiz tyubaj o'tkazishni bajarib ko'rsatadi.</p> <p>-Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar(me'da, ichakdan qon ketish,</p>	O'quv faoliyati natijalari: <p>-Duodenal zondlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlashni va unda qatnashishni bajaradilar.</p> <p>-Bemorlarda zondsiz tyubaj o'tkazishni bajaradilar.</p> <p>-Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar(me'da, ichakdan qon ketish, jigar komasi, o't</p>

jigar komasi, o't sanchig'i)da bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatishni bajarib ko'rsatadi. -Amaliy ko'nikmalarni bajarishda yo'l qo'yilgan xatoliklarni aytib,to'g'irlaydi:	sanchig'i)da bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatishni bajaradilar. -Amaliy ko'nikmalarni bajarishda yo'l qo'yilgan xatoliklarni to'g'irlaydilar;
<i>O'qitish usullari</i>	B.B.B usuli,mashq, yo'riqnoma berish, .
<i>O'qitish vositalari</i>	Ko'rsat malar varaqa,si,mulyaj,zond,probirka,shprit s,grelka,dori vositalari,muzli xaltacha,lotok
<i>O'quv faoliyatini tashkil etish shakllari</i>	Ommaviy, jamoaviy, guruhli, individual
<i>O'qitish sharoiti</i>	Amaliy oquv xonasi,trening xonasi
<i>Qaytar aloqaning usul va vositalari</i>	Bajarilgan ishlarni tekshirish

**O'QUV AMALIYOT MASHG'ULOTNING
TEXNOLOGIK XARITASI**

Ish Bosqich- lari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	O'qituvchi	Ta'lim oluvchilar
1-bosqich. O'quv mashg'ulo tga kirish (5daqqa)	<p>1.O'quvchilar davomatini tekshiradi.</p> <p>2.Ta'lim oluvchilarning tayyorgarligini nazorat qiladi</p> <p>3Amaliy mashg'ulot nomi,rejasi,maqsad va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi (1-ilova).</p> <p>4Amaliy mashg'ulotning baholash me'zonlari bilan tanishtiradi(2-ilova)</p> <p>5.Xavfsizlik texnikasi qoidalariga amal qilishni eslatadi.</p>	<p>-Mashg'ulotga tayyorga-rlik ko'radilar.</p> <p>- Amaliyotga maxsus kiyimda, niqobda sanitariya-gigiena xolatlari ga rioya qilgan xolda keladilar</p> <p>-Tinglaydilar..</p>
	<p>Kirish yoriqnomasi (10 daqiqa).</p> <p>O'quvchilar bilimni faollashtirish:</p> <p>1.O'tilgan mavzu bo'yicha bilimlarini faollashtirish maqsadida Bliss usulida so'rov o'tkazadi (3-ilova).</p> <p>Yangi mavzu bayoni</p> <p>2.Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarining belgilarini tushuntiraB.B.B usulida.(4-ilova)</p>	<p>Tinglaydilar.</p> <p>O'quvchilar savollarga javob beradilar.Tinglaydlar.Amaliy ko'nikmalarni bajarish uchun</p>

<p>2-bosqich. Asosiy bosqich (145daqiq)</p>	<p>Joriy yo'riqnoma(125daqiq)</p> <p>3. Duodenal zondlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlashni bajarib o'rgatadi.</p> <p>-Bemorlarda zondsiz tyubaj o'tkazishni bajarib ko'rsatadi.</p> <p>-Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar(me'da, ichakdan qon ketish, jigar komasi, o't sanchig'i)da bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatishni bajarib ko'rsatadi.</p> <p>-Ta'lim oluvchilarga amaliy ko'nikmalarni bajarish uchun yo'riqli algaritmlarini tarqatadi(5-ilova).</p> <p>-Mustaqil ish bajarish uchun homashyo tarqatiladi va ko'rsatmalar beradi,ish joylarini belgilab beradi.</p> <p>4.Mustaqil ishlarni bajarilishini nazorat qiladi va ko'nikmalarni bajarishda yo'l qo'yilgan xatoliklarni ko'rsatadi</p> <p>-Yakuniy nazorat savollarini e'lon qiladi(6-ilova)</p> <p>Yakuniy yo'riqnoma(10daqiq)</p> <p>6.Texnik xavfsizlikka rioya qilgan xolda ish joylari tartibga keltiriladi.</p>	<p>homashyolarni olib mulayajlarda yo'riq noma asosida bajara dila bajarib ko'rsatadilar.</p> <p>Yakuniy savollarga javob beradilar</p>
<p>3-bosqich Yakuniy (10daqiq)</p>	<p>Yakunlash:</p> <p>1.O'quvchilarni amaliy mashg'ulot bo'yicha baholarini e'lon qilinadi.</p> <p>2.Bajarilgan amaliy ko'nikmalarni muximligini tushuntiradi.</p>	<p>Tinglaydilar Topshiriqni yozib oladilar</p>

	<p>3.Uyga vazifa mavzusini e'lon qiladi:“Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarida hamshiralik ishi” .</p> <p>”Terapiya” M.Ziyaeva 408-409 ,”Ichki kasalliklar” Y.I.Arslonov,</p> <p>”Hamshiralik ishi “Zokirova 361-364.</p>	
--	---	--

Talabani o'zlashtirish darajasi quyidagi mezon asosida aniqlanadi

No	Baholash mezonlari	Baholash ko'rsatkichi
1	Yetarli nazariy bilimga ega. Topshiriqlarni mustaqil yechgan. Berilgan savollarga to'liq javob beradi. Masalaning mohiyatiga to'liq tushunadi. Auditoriyada faol. O'quv tartib-intizomiga to'liq rioya qiladi. Topshiriqlarni namunali rasmiylashtiradi	5
2	Yetarli nazariy bilimga ega. Topshiriqlarni yechgan. Berilgan savollarga yetarli javob beradi. Masalaning mohiyatiga tushunadi. O'quv tartib-intizomiga rioya qiladi.	4
3	Topshiriqlarni yechishga harakat qiladi. Berilgan savollarga javob berishga harakat qiladi. Masalaning mohiyatini chala tushungan. O'quv tartib-intizomiga rioya qiladi.	3
4	Talaba nazariy va amaliy mashg'ulotlarga tayyorlanib kelmasa, savollarga javob bera olmasa, darsga sust qatnashsa bilim darajasi qoniqarsiz baholanadi	2

Ovqat hazm qilish'zolari kasalliklarida hamshiralik ishi

Maqsad: O`quvchilarda mavzu bo`yicha nazariy bilimlarni mustahkamlab, ko`nikma va malakalarni shakllantirish.

№	Bajariladigan ishlar mazmuni	Moslamalar, asboblari va xomashyolar	Eskizlar	Bajarish tartibi
	Duodenal zondlash	<p>Kerakli jihozlar:</p> <p>lotok – 1 ta,</p> <p>shisha voronka – 1 ta, me`da zondi</p> <p>– 1 ta, ko`zacha – 1 ta, tog`ora – 1 ta, qisqich – 1 ta, kleyonka, fartuk – 2 ta</p> <p>Kerakli xom ashyolar: suyuq sovun – 1ml, qog`oz sochiq – 20 sm, steril qo`lqop – 1 ta, salftetka – 10 ta, quruq xlorli ohak</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Bemor bilan muloqot o`rnatib, muolaja maqsad va mohiyati tushuntiriladi va bemorning roziligi olinadi.</li> <li>2. Qo`llar yuvilib, quritiladi, qo`lqoplar kiyiladi.</li> <li>3. Zond quloqdan kurak tishlargacha o`lchanadi, № 1 belgisi qo`yiladi, tishlardan kindikgacha o`lchanadi, №2 belgisi qo`yiladi, kaftning uzunligi qo`shiladi, №3 belgisi qo`yiladi, 10 sm dan so`ng №4 belgisi qo`yiladi.</li> <li>4. Bemor stulga suyantirilib o`tkaziladi, protez tishlar bo`lsa echiladi, bo`yin va ko`kragi sochiq bilan o`raladi, bemor qo`liga sochiq beriladi.</li> <li>5. Zond o`ng qo`lga olinib, №4 belgigacha namlanadi.</li> <li>6. Bemor og`zini ochish so`raladi, chuqur nafas olish tafsia etiladi, olivali zond til ildiziga qo`yiladi, bemorning yutinish harakati

		– 250 gr	<p>yordamida №1 belgi qo'yilgan joygacha so'ng,</p> <p>№2 belgi qo'yilgan joygacha zond kiritiladi (bu me'daga kirish joyi).</p> <p>7. Zondning bosh uchi probirkaga joylashtiriladi, me'da suyuqligi chiqib bo'lgach zond qisqich bilan berkitiladi.</p> <p>8. №3 belgisigacha bemordan zondni yutish so'raladi.</p> <p>9. Bemorni o'ng yon boshga yostiqsiz yotqiziladi, o'ng qovurg'alar tagiga isitgich, o'ng sonining tagiga valik qo'yiladi.</p> <p>10. Bemorga asta sekinlik bilan №4 belgigacha, zondni yutish so'raladi, qisqich ochiladi, «A» belgisi qo'yilgan probirkaga joylashtiriladi.</p> <p>11. Shprits yordamida zondga 50ml. 40 % glyukoza eritmasi yoki 33% li magniy-sulfat eritmasi kiritiladi, «A» portsiyasi chiqib bo'lgandan so'ng, zondning bosh uchi, zajim bilan berkitiladi.</p> <p>12. Bemorga 10 daqiqa mobaynida chalqancha yotish so'raladi, so'ng yana o'ng yon boshga o'giriladi, zondning uchidan qisqich echilib, «B» belgisi qo'yilgan probirkaga joylashtiriladi.</p> <p>13. Zond «S» belgisi qo'yilgan probirkaga joylashtiriladi.</p> <p>14. №3 portsiya sapro olingandan so'ng, zond me'dadan chiqariladi, bemorning</p>
--	--	----------	---

				<p>og'zini chayib tashlashga suv beriladi.</p> <p>15. YO'llanma to'ldirilib, «A», «B», «S» portsiyalar iliq holatida, labolatoriyaga yuboriladi.</p> <p>16. Ishlatilgan asbob va anjomlar zararsizlantiriladi.</p> <p>17. Tibbiy hujjatlarga muolaja haqida ma'lumot kiritiladi.</p>
--	--	--	--	--

Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarida hamshiralik ishi

Maqsad: O'quvchilarda mavzu bo'yicha nazariy bilimlarni mustahkamlab, ko'nikma va malakalarni shakllantirish.

№	Bajariladigan ishlar mazmuni	Moslamalar, asboblari va xomashyolar	Eskizlar	Bajarish tartibi
	<p>Zondsiz tyubaj o'tkazish</p> <p>Tyubaj – o't pufagini zondsiz reflector bo'shatish.</p> <p>Ko'rsatmalar:</p> <ul style="list-style-type: none"> O't qopidagi dimlanish Ich qotish <p>Mone'liklar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ich ketishga moyillik O't yo'lining giperkinetik diskeniziyasi 	<p>Magniy sul'fat,mineral suv,grelka,kselit, Tuxum sarig'i,yostiqcha,</p>		<ol style="list-style-type: none"> Ertalab och qoringa bemorga magniy sulfat eritmasi beriladi(200 ml. issiq mineral suvda 1 choy qochiq eritilib) yoki ishqoriy mineral suvlar (borjom, essentuki-4, Slavyanov, Smirnov, arzni va boshqalar). Magniy sulfat o'rniga tyubajda sorbit, ksilit, tuxum sarig'i, xolekinik moddalar qo'llanilishi mumkin. O't haydovchi vositalarni qabul qilgach bemor o'ng yonboshga yotadi. Kichikroq yostiqqa issiq grelka qo'yilib, bemor o'ng qovurg'a ravog'ini unga bosib yotadi. 20 daqiqadan so'ng bemorga qo'shimcha yana 200 ml mineral suv berish mumkin. Lekin magniy sulfat va boshqa o't vositalarisiz. Bemor o'ng qovurg'a sohasi bilan 1.5-2 soat yotishi kerak. Undan so'nggina bemorga nonusta qilishga ruxsat beriladi.

				<p>8. Ko'pgina bemorlar muolajadan so'ng darhol yengillikni va o'ng qovurg'a sohasidagi og'irlik yo'qolganini his qiladilar. Ishtahalari ham yaxshilanadi.</p> <p>9. Tyubajni haftada 1-2 marta o'tkaziladi.</p> <p>10. Davolash kursi 4-8 muolajani tashkil etadi.</p> <p>11. Muolaja so'ngida asboblar zararsizlantiriladi.</p>
--	--	--	--	---

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Terapiya propedevtikasi. Gadaev A.G.; Karimov M.SH.. T. 2012
2. Terapiya. Gadaev A.G. T: Turon Zamin Ziyo, 2014
3. Vnutrennie bolezni po Tinsli R.Xarrisonu –Perevod s angliyskogo, 2011
4. M.F. Ziyaeva “Terapiya” Toshkent “Ilm ziyo”2019